

Autor: Joanna Piórkowska-Flieger
Tytuł: Komentarz do art.263 Kodeksu karnego
Stan prawny: 2013.09.01

1. Uwagi ogólne. Art. 263 przewiduje cztery typy czynów zabronionych, które dotyczą broni palnej lub amunicji.

2. Przedmiotem ochrony art. 263 jest bezpieczeństwo osób i mienia, a także kontrola w zakresie posiadania i wyrobu broni palnej lub amunicji przez powołane do tego podmioty.

3. Strona przedmiotowa czynu przewidzianego w art. 263 § 1 polega na wyrabianiu broni palnej lub amunicji bądź handlowaniu nimi bez zezwolenia. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1017) wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią i amunicją wymaga uzyskania koncesji. Przypadki, w których nie jest wymagane uzyskanie koncesji, są określone w art. 6 ust. 2 ustawy. Dla odpowiedzialności karnej na podstawie art. 263 § 1 istotne znaczenie mają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 3 grudnia 2001 r. w sprawie rodzajów broni i amunicji oraz wykazu wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, na których wytwarzanie lub obrót jest wymagana koncesja (Dz. U. Nr 145, poz. 1625 ze zm.). Zasady obrotu bronią palną i materiałami wybuchowymi określone są ponadto w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Ministra Spraw Wewnętrznych z 6 marca 2013 r. w sprawie sprzedaży materiałów wybuchowych, broni, amunicji, wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym oraz kontroli przestrzegania warunków sprzedaży (Dz. U. z 2013 r. poz. 343).

Przedmiotem czynu określonego w art. 263 jest broń palna albo amunicja. Znaczenie tych pojęć zostało wyjaśnione w ustawie z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 576). Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy broń palna to „każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego”. Jak stanowi art. 7 ust. 1a ustawy za dający się przystosować do miotania jednego lub większej liczby pocisków albo substancji w wyniku działania materiału miotającego uznaje się w rozumieniu ustawy przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania. W art. 7 ust. 2 ustawy sprecyzowane jest pojęcie broni palnej sygnałowej, natomiast w art. 7 ust. 3 - broni palnej alarmowej. Zgodnie z ustawą bronią palną jest broń bojowa, myśliwska, sportowa, gazowa, alarmowa i sygnałowa (art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy). Jak stanowi art. 4 ust. 3 ustawy: „amunicją są naboje przeznaczone do strzelania z broni palnej”. W myśl art. 5 ust. 1 ustawy gotowe albo obrobione istotne części broni bądź amunicji uważa się za broń lub amunicję.

Czynność sprawcza określona w art. 263 § 1 polega na wyrabianiu lub handlowaniu bronią palną albo amunicją bez zezwolenia. Wyrabianie broni palnej lub amunicji to nie tylko wytwarzanie jej od początku. W myśl art. 6 ustawy o broni i amunicji przeróbki broni zmieniające jej rodzaj, kaliber lub przeznaczenie - w szczególności przerabianie broni przystosowanej wyłącznie do amunicji wypełnionej chemicznymi środkami obezwładniającymi lub do amunicji ślepej, dostosowujące ją do wystrzelenia pocisku z lufy albo z elementu zastępującego lufę w wyniku działania sprężonych gazów powstających na skutek spalania materiału miotającego - uważane są za wyrób broni. Jako handlowanie bronią palną lub amunicją należy rozumieć obrót tymi towarami w jakikolwiek sposób, także

jednorazowy (wyrok SA w Krakowie z 21 marca 2001 r., II AKa 28/2001, LexisNexis nr 352884, KZS 2001, nr 4, poz. 27). Czyn zabroniony określony w art. 263 § 1 może być popełniony tylko przez działanie.

Czyn sankcjonowany w art. 263 § 2 polega na posiadaniu broni palnej lub amunicji bez zezwolenia. Kwestie związane z wydawaniem zezwoleń na posiadanie broni palnej i amunicji są szczegółowo regulowane w art. 9 i n. ustawy o broni i amunicji oraz w aktach wykonawczych do tej ustawy.

Pewne wątpliwości mogą dotyczyć rozumienia pojęcia „posiada” na gruncie art. 263 § 1. Sąd Najwyższy w wyroku z 21 stycznia 2009 r., II KK 197/2008, LexisNexis nr 2026660 (OSNKW 2009, nr 4, poz. 30), stwierdził, że: „Odrzucić należy tożsamość rozumienia [...] zwrotu (posiadanie) na gruncie szeroko rozumianego prawa karnego i cywilnego. Nie do przyjęcia bowiem w prawie karnym byłaby choćby definicja â dzierżeniaâ wynikająca z art. 338 k.c. - niebędącego przecież posiadaniem (osoba faktycznie władająca rzeczą, czy to w swoim imieniu, czy za kogoś innego, bez wątplenia prawie zawsze będzie w prawie karnym postrzegana jako posiadacz). Tak więc przyjąć należy, że analizowany zwrot nie tylko nie posiada na gruncie norm prawa karnego definicji legalnej (tak jak ma to miejsce w art. 336 k.c.), ale również nie jest to zwrot, którego znaczenie w języku prawniczym byłoby jednoznaczne - wystarczy tu przypomnieć wskazane różnice pomiędzy znaczeniem cywilistycznym i karnoprawnym tego terminu. Na gruncie art. 263 § 2 k.k. nie budzi [...] wątpliwości, że samo wręczenie [...] broni przez jej posiadacza innej osobie, wyłącznie w celu oddania przez nią strzału, nie przenosi na nią posiadania tej broni”. Jak uznał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego wyroku termin „posiadać” należy utożsamiać z określeniem „mieć”, biorąc pod uwagę, że w polskim języku powszechnym są to synonimy.

Sąd Najwyższy w wyroku z 13 sierpnia 1993 r., WR 107/93, LexisNexis nr 304773 (OSNKW 1993, nr 11-12, poz. 74), stwierdził natomiast, że: „â Posiadaniemâ broni palnej lub amunicji w rozumieniu art. 286 k.k. [z 1969 r., obecnie art. 263 § 2 k.k. - przyp. J.P.-F.] jest każde władanie nimi, jeżeli tylko towarzyszy sprawcy taki zamiar, nawet bez chęci zatrzymania tych rzeczy na własność. Przeprowadzenie [...] we wskazanej wyżej postaci jest przestępstwem trwałym, polegającym na utrzymywaniu określonego stanu bezprawnego, który zaczyna się z chwilą wejścia w â posiadanieâ broni palnej lub amunicji bez wymaganego zezwolenia, a kończy się w wyniku przekazania tych rzeczy organom ścigania albo innej osobie do całkowitej dyspozycji bądź nieodwracalnego zniszczenia lub porzucenia”. Nawet trwające przez krótki okres władanie bronią palną lub amunicją bez wymaganego zezwolenia wypełnia znamiona przestępstwa, o którym mowa w art. 263 § 2 (wyrok SN z 4 listopada 1975 r., Rw 562/75, LexisNexis nr 305956, OSNKW 1976, nr 1, poz. 17). Długość okresu, przez jaki sprawca nielegalnie posiadał broń palną lub amunicję, stanowi okoliczność, która powinna mieć wpływ na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu. Jak słusznie bowiem podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z 21 czerwca 1983 r., Rw 286/83, LexisNexis nr 305957 (OSNKW 1983, nr 10-11, poz. 89), czyn ten, podobnie jak nielegalny wyrób broni palnej, stanowi przestępstwo skierowane „przeciwko porządkowi publicznemu, którego zagrożenie jest tym większe, im dłużej utrzymuje się stan bezprawności, spowodowany brakiem zezwolenia właściwego organu na posiadanie lub wyrób broni palnej”. Zob. także wyrok SA w Katowicach z 21 czerwca 2007 r., II AKa 55/2007 (LexisNexis nr 1909807).

Na uwagę zasługują uregulowania nieobowiązującej już ustawy z 3 czerwca 2005 r. o wyłączeniu bezprawności posiadania bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji broni lub amunicji przez osoby walczące o suwerenność i niepodległość Polski (Dz. U. Nr 143, poz. 1198). Ustawa ta przewidywała zalegalizowanie przechowywania broni lub amunicji przez osoby, które walczyły o suwerenność i niepodległość Polski, a weszły w posiadanie tej broni lub amunicji właśnie w związku ze swoim udziałem w walce. Ten akt normatywny utracił moc obowiązującą 3 września 2007 r.

Zachowanie penalizowane w art. 263 § 3 polega na tym, że sprawca, mając zezwolenie na posiadanie broni palnej lub amunicji, udostępnia bądź przekazuje ją osobie

nieuprawnionej. Udostępnienie oznacza umożliwienie osobie nieuprawnionej wejścia w posiadanie broni palnej lub amunicji, np. przez zezwolenie na zabranie ich z magazynu lub pozostawienie ich w miejscu ogólnie dostępnym. Takie zachowanie może więc mieć postać działania lub zaniechania. Przekazanie, o którym mowa w art. 263 § 3, polega na wręczeniu lub przesłaniu broni palnej albo amunicji osobie nieuprawnionej bezpośrednio przez samego sprawcę albo z jego upoważnienia przez kogoś innego. Tego rodzaju czyn może mieć wyłącznie formę działania (Z. Ćwiakalski, w: *Kodeks...*, red. A. Zoll, t. II, 2008, s. 1222).

Czyn zabroniony określony w art. 263 § 4 polega na nieumyślnym spowodowaniu utraty broni palnej lub amunicji, która zgodnie z prawem pozostaje w dyspozycji sprawcy. Sprawca wskutek niezachowania reguł ostrożności, jakie związane są w szczególności z przechowywaniem, przenoszeniem lub przewożeniem broni palnej lub amunicji, przez swoje działanie bądź zaniechanie doprowadza do utraty władztwa nad nimi, połączonej z całkowitą lub czasową niemożnością ich odzyskania. Dla odpowiedzialności na podstawie art. 263 § 4 nie ma znaczenia, czy ktoś przejął te przedmioty w swoje władanie, czy nie (O. Górniok, w: *Kodeks...*, t. II, Gdańsk 2005, s. 351).

Przestępstwa określone w art. 263 mają charakter formalny (bezsłowny).

4. Podmiotem przestępstw przewidzianych w art. 263 § 1 i 2 może być każdy człowiek zdolny do ponoszenia odpowiedzialności karnej. Są to przestępstwa powszechne. Czyny określone w art. 263 § 3 i 4 należą do kategorii indywidualnych, ponieważ mogą być popełnione tylko przez osoby, które zgodnie z przepisami prawa posiadają broń palną lub amunicję.

5. Strona podmiotowa przestępstw określonych w art. 263 jest zróżnicowana. Czynów przewidzianych w art. 263 § 1-3 można dopuścić się tylko umyślnie. Czynu określonego w art. 263 § 1 można dokonać wyłącznie z zamiarem bezpośrednim, natomiast czynu, o którym mowa w art. 263 § 2 - z zamiarem bezpośrednim i ewentualnym. Przestępstwo określone w art. 263 § 3 może być popełnione z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym (udostępnienie broni palnej albo amunicji) bądź tylko z zamiarem bezpośrednim (przekazanie broni palnej albo amunicji). Czyn przewidziany w art. 263 § 4 ma charakter nieumyślny.

6. Zagrożenie karne. Za popełnienie przestępstwa określonego w § 1 przewidziana jest kara pozbawienia wolności od roku do lat 10. Przestępstwo opisane w art. 263 § 2 zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, a czyn, o którym mowa w art. 263 § 3 - karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Za popełnienie przestępstwa określonego w art. 263 § 4 ustanowiono karę grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. W stosunku do sprawców czynów opisanych w art. 263 § 3 i 4 możliwe jest odstąpienie od wymierzenia kary (art. 59) lub warunkowe umorzenie postępowania karnego (art. 66). W zakresie środków karnych, jakie mogą być orzeczone wobec sprawców przestępstw przewidzianych w art. 263, podstawowe znaczenie ma przepadek (zob. uwagi do art. 44 § 6).

7. Tryb ścigania. Wszystkie typy czynów zabronionych przewidziane w art. 263 ścigane są z oskarżenia publicznego (z urzędu).

8. Zbieg przepisów. Zabór broni palnej lub amunicji i późniejsze bezprawne przechowywanie ich przez sprawcę należy traktować jako dwa przestępstwa pozostające w zbiegu realnym (wyrok SN z 25 sierpnia 1971 r., Rw 846/71, LexisNexis nr 305954, OSNKW 1971, nr 11, poz. 179).